

CONSERVAR I UTILITZAR DE FORMA SOSTENIBLE ELS OCEANS, MARS I RECURSOS MARINS PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

Objectius de Desenvolupament Sostenible des d'una mirada feminista

La degradació dels recursos marins i la disminució de la fertilitat del sol marí afecta els habitats. Aquesta degradació provoca, d'una banda, una major vulnerabilitat de les costes als desastres naturals que a la vegada causen moviments migratoris i potencials conflictes, i de l'altra, una redistribució de les espècies que provoquen canvis en la pesca a petita escala. Les dones són les que es veuen més afectades per aquestes conseqüències.

Com la contaminació del mar vulnera els Drets Humans de les Dones?

La pol·lució dels mars i dels oceans és un problema crònic global que, juntament amb la urbanització especulativa a les costes, té com a conseqüència la pèrdua de la **biodiversitat costera i marina**, i és una amenaça per a la salut humana i l'ecosistema. La nova amenaça de l'extracció minera del fons marí i la concentració de plàstics causats per la brossa dels habitatges, el turisme, els vaixells comercials i altres activitats marítimes, tenen conseqüències nefastes sobre els hàbitats naturals i els seus habitants, en particular les poblacions més pobres i les dones.

A moltes zones costeres, les associacions liderades per dones juguen un paper molt important en la gestió de la brossa i el reciclatge de plàstics. Els factors socials i econòmics influencien molt l'exposició que pateixen les dones als químics en tot el cicle de vida. Les dones depenen dels béns naturals i del seu entorn i, per tant, són les primeres, junt amb els infants, que es veuen afectades pels impactes de **substàncies contaminants**. Es vulnera el seu dret a la salut en general i a la **salut reproductiva** en particular.

Des de l'**ecofeminisme** fa temps que s'exigeix més participació de les dones en les preses de decisions per lluitar per la justícia climàtica, social i de gènere.

La sostenibilitat dels recursos marins afecta els Drets Sexuals i Reproductius?

En molts indrets del món, degut al **canvi climàtic** i l'augment de la salinitat de la terra i l'aigua, sovint els homes marxen dels poblats per trobar feines temporals i les dones s'hi queden per dur a terme tasques no remunerades: activitats productives addicionals i totes les feines reproductives i de **cures**.

A les zones costeres empobrides, els serveis de salut, però també aquells relacionats amb l'educació i els drets socials, són generalment limitats i això afecta la garantia dels **Drets Sexuals i Reproductius (DSiR)** de les dones i les persones LGTBI+, tant per la manca d'accés com d'informació. També concerneix, de manera directa, infants i gent gran que generalment estan sota les cures de les dones.

Aquest canvi climàtic i les diferents formes de desastres naturals afecten petites comunitats pesqueres arreu del món, amb un impacte directe sobre les dones que perden els seus mitjans de subsistència i que massa sovint les obliguen a migrar, fet que les fa encara més vulnerables a les **violències sexuals**.

Quin paper tenen les dones en el sector pesquer?

Fa més de 80 anys que la oceanògrafa Anita Conti va denunciar els impactes de la **pesca industrial** i com ha contribuït a la destrucció i contaminació de l'ecosistema marítim, juntament amb la destrucció d'aquells recursos que suposadament s'havien de produir a través de l'aqüicultura. La pesca tradicional, per tant, s'ha vist

amenaçada per les **polítiques neoliberals**. Som davant la supressió de les **lògiques de la vida** per les **lògiques del benefici** (Mariarosa Dalla Costa, 2009), i la veu i l'acció dels feminismes són imprescindibles per revertir aquesta situació.

Hi ha aproximadament 90 milions de dones en tot el món vinculades al món pesquer i aquícola. No obstant aquestes xifres, les dones són **invisibilitzades** per les polítiques públiques que històricament han donat per fet que aquest sector era dominat pels homes, i s'han enfocat en les seves necessitats i prioritats i les dels sectors considerats com a masculinitzats.

S'ha ignorat, subestimat i invisibilitat el paper de les dones en un sector on ocupen principalment les feines **temporals** i manuals amb **sous baixos**: les sargidores de xarxes, les armadores, les que comercialitzen les captures, les marisqueres o feines administratives, totes elles a terra. També són les empacadores i treballadores de les indústries de transformació a gran escala, moltes d'elles **transnacionals neocolonialistes** i explotadores, situades al Sud Global, particularment a l'Amèrica Central.

Es tracta d'una divisió sexual del treball i dels espais que respon a la **dicotomia terra-mar** marcada per l'**androcentrisme**: masculinitat associada al mar en les activitats extractives, i feminitat a terra ferma, encarregant-se de la supervivència familiar (Esmeralda Broullón Acuña, 2009).

Arreu del món, les dones són **desvaloritzades** en el treball que realitzen en tots els sentits. Estan infrarepresentades en les estadístiques oficials, en les polítiques públiques i en la participació i implementació d'aques-

tes. A Catalunya, les dones representen el 2,5% en el sector de la pesca i l'aqüicultura, només un 1,1% formen part de les confraries de pescadors, i no estan incloses al règim especial de treballadors del mar de la seguretat social. Malgrat aquestes dades l'**associacionisme** de dones del sector va en augment, tant a Catalunya com a l'Estat espanyol.

A molts països d'Àfrica i d'Àsia, la pesca artesanal i comercial, tant costera com continental, és responsabilitat de les dones encara que generalment no tenen accés ni a recursos materials, formatius o econòmics, ni de presa de decisions. En algunes **cultures de la pesca** a petita escala, com la del muscle a l'Índia, tradicionalment en mans de les dones, quan generen beneficis, les monopolitzen els homes.

És necessari reconèixer i respectar els coneixements tradicionals i locals i les pràctiques de les comunitats de pescadores a petita escala, en particular les dels **pobles indígenes** i les **minories ètniques** (FAO, 2015) i sota el marc internacional dels Drets Humans de les Dones que proporcionen tant la CEDAW com la Plataforma d'Acció de Beijing.

El món marítim i pesquer són una mostra més de la **cultura patriarcal**. Les dones pateixen desigualtats que, unides a d'altres categories d'opressió i discriminació com la classe social, l'origen ètnico-racial, l'edat, la diversitat funcional, la opció sexual, la identitat de gènere, entre d'altres, les situen en una posició encara més vulnerable en l'exercici dels seus drets en general i dels seus DSiR en particular.

Legislació Catalunya

- Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona (CEDAW), 1979.
- Declaració i Plataforma d'Acció de Beijing, 1995.
- Conveni de l'OIT sobre el Treball Marítim (MLC), 2006.
- Resolució del Parlament Europeu del 22 de novembre de 2012 sobre la pesca artesanal i a petita escala i la reforma política pesquera comuna.
- Estatut d'Autonomia de Catalunya, 2006.
- Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'Igualtat efectiva de dones i homes.
- Llei 22/2002, de 12 de juliol, de confraries de pescadors.
- Llei 2/2010, del 18 de febrer, de pesca i acció marítimes.
- Pla Nacional per a la implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya, 2019.

Legislació Nicaragua

- Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona (CEDAW), 1979.
- Declaració i Plataforma d'Acció de Beijing, 1995.
- Conveni 169 de l'OIT sobre pobles indígenes i tribals, 1989.
- Conveni de l'OIT sobre el Treball Marítim (MLC), 2006.
- Protocol Addicional a la Convenció Americana sobre Drets Humans en matèria de Drets Econòmics, Socials i Culturals, "Protocol de San Salvador", 1988.

- Consens de Montevideo, Primera Conferència Regional de Població i Desenvolupament, 2013.
- Estatut de l'Autonomia de les Regions de la Costa Atlàntica de Nicaragua, Llei 28 de 1987.
- Llei 648 d'Igualtat de Drets i Oportunitats, 2008.
- Llei 445 de Règim de propietat comunal dels pobles indígenes i comunitats ètniques de les regions autònomes de la Costa Atlàntica de Nicaragua i dels rius Bocay, Coco, Indio i Maíz, 2002.

A **Nicaragua** el 40% del territori és indígena i costaner. A les Regions Autònomes de la Costa del Carib, tradicionalment pesqueres, les dones afrodescendents i indígenes assumeixen la triple jornada de treball productiu, reproductiu i comunitari. La sobirania dels territoris i la dels cossos de les dones han estat històricament vulnerades. Els casos de violències sexuals són molt elevats, particularment en adolescents i queden impunes. A l'illa de Cayos Miskitos s'utilitza la paraula "pikineras" per anomenar les dones indígenes miskitas, a qui els buscos ofereixen mariscs a canvi de sexe, aquest és un tipus de violència sexual històrica i que no es denuncia.

Realitzat per:

Amb la col·laboració de:

Més informació a: www.agenda2030feminista.org